Molnár Katalin

A RENDÉSZETI KOMMUNIKÁCIÓS KÉPZÉS JELENE ÉS JÖVŐJE(?)[1]

I. rész

A RENDÉSZETI KOMMUNIKÁCIÓS KÉPZÉS JELENLEGI GYAKORLATÁBÓL

BEVEZETÉS

Amikor a rendészeti kommunikáció témakörében kiírt pályázatról tudomást szereztem, azonnal úgy éreztem, hogy az egyenesen nekem szól. Bizonyára sokan gondolták hasonlóan, akik joggal érzik-érezhetik magukénak, tekintik szívügyüknek ezt a kérdést. Ha ez így van, akkor ez engem, mint tizenhat éve e szakmában dolgozót, kifejezetten örömmel tölt el. Végre a rendészeti kommunikációval foglalkozó gondolatok, vélemények sokasága találkozhat, sőt, mindjárt versenghet is egymással! Soha rosszabbat nem kívánhat a rendészettudománynak, aki elkötelezett ez iránt a terület iránt. Sokan vagyunk ilyenek, sokféle nézőpontból közelítünk ehhez az egyre divatosabb, az egész társadalmat érintő és érdeklő, meglehetősen összetett, időnként kényes témához. Sokan gondolják úgy, hogy értenek hozzá, például csak azért, mert rendészeti dolgozóként nap mint nap kommunikálnak. Úgy vélik, a gyakorlatból pontosan tudják, mit és hogyan kell vagy nem kell tenni, mondani, s ez elég. Mások, talán a szervezetet csak kívülről szemlélve, magas elvárásokat, követelményeket fogalmaznak meg és kínálják ötleteiket, amelyeknek azonban a rendészeti specialitásokhoz nincs semmi közük. Megint mások esetleg az elméleti megközelítéseket részesítik előnyben, s nem ismerik a gyakorlatot. Mindegyiknek meglehet a maga haszna, ám mégis az lenne a szerencsés, ha ezek a nézőpontok összeadódnának. Azaz elmélet és gyakorlat, belső tapasztalatok és külső megítélés együttesen lennének képesek előre lendíteni a rendészeti kommunikáció jelenleg már jó ideje egy helyben álldogáló szekerét.

Ehhez persze mindenekelőtt szükség volna a következőkre. Először is őszintén, feltáró és ugyanakkor elemző igénnyel is szembenézni azzal, ami napjainkat jellemzi: pontos és reális képet festeni a rendészeti kommunikáció Magyarországon működő gyakorlatáról, annak minden pozitív és negatív részletével együtt. Aztán nemcsak kritikusan, de önkritikusan is megvizsgálni, miért, mitől állt elő ez a helyzet. S végül: az ezért a helyzetért felelős, tenni akaró és tenni tudó kollégák együttműködésével végiggondolni, széles körben megvitatni, kialakítani-felépíteni és aztán következetesen véghez is vinni, azaz működtetni egy tudatos rendészeti kommunikációs stratégiát.

Ilyet természetesen nem ígérek. Inkább a gyakorlati igények felől közelítve arra vállalkozom, hogy *a rendészeti kommunikációoktatás helyét, szerepét, jelen helyzetét bemutassam, és jövőbeli lehetőségeit keressem, nem feledkezve meg közben e terület felelősségéről sem.*

A tanulmány I. részében a teljesség igénye nélkül, áttekintést adok a jelenleg zajló rendészeti képzésekről, illetve hogy azokban milyen és mekkora szerepet kap a kommunikációs felkészítés. Mivel valamennyi képzést bemutatni nem áll módomban, csak azokat tekintem át, amelyeket magam közvetlenül vagy közvetve ismerek. Vagy úgy, hogy oktattam-oktatok, vagy úgy, hogy megfigyelőként részt vettem e képzéseken. A bemutatásban az egyes oktatási színterek szerint haladok: az iskolai rendszerű képzésektől kezdve a vezetőképzésen és a tanfolyami rendszerűeken át egészen az egyedi/helyi pályázatokból megvalósuló képzésekig.

A II. részben pedig majd összefoglalom azokat a hiányosságokat, amelyek jellemzik a ma folyó képzéseket, illetve a rendészeti szakemberek kommunikációs képzésének fejlesztési lehetőségeiről szólok.

---

[1] A tanulmány az IRM Oktatási Főigazgatóság és az MRTT „Rendészeti kommunikáció” c., 2008 tavaszán meghirdetett pályázatán I. díjat nyert pályamű szerkesztett, rövidített változatának I. része.

1. ISKOLARENDSZERŰ KÉPZÉSEK

Ma Magyarországon az iskolarendszerű rendészeti szakképzést két intézménytípus végzi. A középfokú, az Országos Képzési Jegyzékben (OKJ) szereplő szakmai végzettséget adó rendészeti szakközépiskola, amelyből jelenleg négy működik az országban: Adyligeten, Miskolcon, Körmenden és Szegeden. Felsőfokú rendészeti tanulmányokat pedig a Rendőrtiszti Főiskolán lehet folytatni. E két iskolarendszerű képzés valamelyikén mindenképpen át kell esnie annak, aki ma Magyarországon rendőrként szeretne dolgozni.[2]

1.1. A RENDÉSZETI SZAKKÖZÉPISKOLÁK

A rendészeti szakközépiskolákba jelentkezni 18 éves kortól, érettségivel lehet. Az itt szerezhető szakmai végzettség pontos megnevezése: rendőr. Az alábbiakban az adyligeti iskola legfrissebb, 2007-es pedagógiai programja alapján mutatom be a rendészeti szakközépiskolák kommunikációs képzésének sajátosságait. A budapesti és a miskolci, szegedi, körmendi rendészeti szakközépiskolák képzése ugyanis egységes központi követelmények és program alapján zajlik. Természetesen lehetnek és vannak is helyi eltérések, amelyeket a tanári szabadság okoz. Elsősorban a fakultációs órákon jelentkeznek a különbségek. Érdekes már itt megjegyezni, hogy a fakultációs órák száma 32, s ezeken aztán igazán szárnyalhat a tanári képzelet. (Egy kolléganő elmondása szerint az ide jelentkező hallgatókhoz van lehetőség vendég előadókat hívni, illetve kivinni őket terepgyakorlatra.)

A központi követelmény így fogalmaz: „A tanuló ismerje meg és sajátítsa el a rendőr számára szükséges általános és speciális szakmai (…) kommunikációs ismereteket. (…) Legyen képes (…) a társadalmi elvárásnak megfelelően viselkedni (…) a társadalom közösségeivel, az ügyfelekkel helyesen és jól kommunikálni, differenciáltan és kulturáltan intézkedni, konfliktusmentesen együttműködni, ezáltal pozitív társadalmi elismertséget és megítélést elérni.

A tanuló ismerje:

- a reális énkép, az önismeret fogalmát, jelentőségét a szakmai munkavégzésben, az állampolgárok alapvető személyiségjegyeit és ezek megnyilvánulásának tipikus formáit a különböző helyzetekben;
- a közvetlen emberi kommunikáció kialakulását, követelményeit, jelentőségét a rendvédelmi munkában és az állampolgárokkal fenntartott kapcsolatokban, az eredményes intézkedés lélektani alapfeltételeit a saját személyiségjegyek kialakítása érdekében, az állampolgárok hatósági intézkedéssel szembeni magatartását befolyásoló külső és belső lélektani tényezőket, amelyek eredményesebbé tehetik az intézkedés lefolyását.

A tanuló jártasság szinten tudja:

- alkalmazni a személyiség kulturáltságát jelentő külső és belső jegyekről szerzett ismereteit mások megítélésében, elfogadásában, tudatosan alakítani és állandóan formálni önmaga pozitív személyiségképét, felismerni a kisebbségi és etnikai problémákat, az idegengyűlölet és a faji erőszak megnyilvánulásait, kezelni az előítéletek intézkedésekre gyakorolt hatását, az ezekkel kapcsolatos közösségi, lakókörnyezeti és munkahelyi konfliktusokat, kialakítani és fenntartani a közösségi kapcsolatait,
- biztonságosan felismerni és felhasználni az intézkedések során az egyes állampolgári megnyilvánulások (verbális és nem verbális kommunikáció) tipikus lelki okait, ennek megfelelően az intézkedéseket differenciáltan lefolytatni, valamint az intézkedéseket

2 A Rendőrség hivatásos állományába a jelentkező valamelyik rendőr-szakközépiskola elvégzésével vagy a Rendőrtiszti Főiskola elvégzésével kerülhet. Felsőfokú végzettséggel jelentkezők – amennyiben valamelyik rendőri szerv fogadja őket – az RTF speciális szaktanfolyamának elvégzését követően válhatnak hivatásossá. (forrás: www.police.hu)

váratlan helyzetekben is kellő önfegyelemmel és az önuralom megőrzésével foganatosítani.

A tanuló készség szinten tudja:

- a verbális és nem verbális kommunikáció szabályait,
- felhasználni a differenciált és kulturált intézkedéssel kapcsolatban szerzett ismereteit."[3]

A tanulók 2 féléven át, 70 órában tanulják *A társadalmi és kommunikációs ismeretek* c. tantárgyat. A félévek végén a komplex tárgyból ún. záró osztályzatot kapnak. A tantárgy kommunikációs paneljének címe: *Kommunikáció a rendvédelmi munkában*, amelyre a 70 órából 20 óra jut. Ezek a foglalkozások csoportosan zajlanak, a kommunikáció alapfogalmainak elméleti megismerése után inkább a kommunikációs helyzetgyakorlatok, az intézkedés-lélektani szituációk dominálnak. A kommunikációt oktatók igen jó szakmai együttműködésben vannak a közrendvédelmi ismereteket oktató kollégákkal, így a kommunikációs gyakorlati ismeretek a szakmai órákon is kiemelten jelen vannak. A tantárgy nem annyira az elméletre épül, hanem sokkal nagyobb hangsúlyt fektetnek a gyakorlatiasságra, s a hallgatók szituációkban való szereplésükről folyamatos visszajelzést kapnak. Az adyligeti iskolában például 2008-ra újították fel az ún. szituációs házat, ahol a gyakorlati foglalkozásokat tartják. A tantárgyat hivatásos vagy közalkalmazott kollégák oktatják, akiknek szakirányú és tanári végzettségük is van. A tantárgyhoz írott tananyag[4] is rendelkezésre áll, amelyet az oktatók egyéni tansegédletekkel, órai vázlatokkal, saját maguk által összeállított feladatokkal egészítenek ki.

1.2. A RENDÉSZETI FELSŐOKTATÁS

Jelenleg Magyarországon a rendészeti felsőfokú képzés privilegizált intézménye a Rendőrtiszti Főiskola. Az utóbbi években egyre gazdagodik az alapképzési, illetve a szakirányú továbbképzési szakok kínálata, sőt, 2008 őszétől a mesterképzés is elindul. *Nagy eredményként könyvelhető el, hogy ma már valamennyi szak kurzuskínálatában kötelezően megtalálható a kommunikáció tantárgy.* Más kérdés, hogy mekkora óraszámban és milyen hatékonysággal működik mindez – éppen ez a fő kérdése az egész tanulmánynak.

1.2.1. A Rendőrtiszti Főiskola BA képzése

A Rendőrtiszti Főiskolán 1992 óta működő Társadalomtudományi Tanszék szakmai törekvéseiben már a kezdetektől megmutatkozott az az igény, hogy a leendő rendőrtisztek számára valamilyen mértékben a kommunikációs kultúra értékeit is közvetítse. Ez eleinte évekig a *Retorika* c. ún. *kötelező alternatív tantárgy* keretében valósulhatott meg, meglehetősen szerény hatókörben: évfolyamonként mindössze tucatnyi hallgató választotta-választhatta ezt a tárgyat. A szemináriumi foglalkozásokon elsősorban tanári ismeretközlésen, hallgatói kiselőadásokon keresztül tanulhattak itt az érdeklődő hallgatók a klasszikus retorikáról. Jóllehet a szemináriumot vezető kolléganőre a mai napig is jó szívvel gondolnak volt hallgatói, a tantárgy hatékonysága sajnos kétséges. S tegyük hozzá: a klasszikus szónoklattannak – bár szép és érdekes tudomány – a rendőrhallgatók számára hétköznapi, kézzel fogható haszna csak nagyon áttételesen van.

Ennek a felismerésnek, illetve a 90-es évek rendészeti kultúrájában bekövetkező változásoknak, a sürgető társadalmi igényeknek köszönhető, hogy a tantárgyból fokozatosan alakult, mondhatni nőtte ki magát mára *az egyre speciálisabb, a rendészeti szakmai kommunikációval foglalkozó kurzus.* Külön érdekesség, hogy a tantárgy elnevezése egészen a 2002/2003-as tanévig *Retorika* volt, majd a 2004/2005-ös tanévig *Retorika-kommunikáció*.

3 Az Adyligeti Rendészeti Szakközépiskola pedagógiai programja, 2007., 39–40. oldal

4 Rácz Ferenc: A rendőri intézkedés kommunikációja. Prevent Contact Kft, Bp., 1999.

Sőt, még a mai napig is őrzi furcsa kettősségét: a 2005/2006-os tanévtől kezdve *Kommunikáció-retorika* címen található a kurzuskínálatban. Ez is jelzi az intézményi infrastruktúra változásának nehézkességét, amiről még a későbbiekben lesz szó.

A tantárgy történetének legnagyobb vívmánya az volt, amikor *1998-ban a nappali tagozatos hallgatók számára kötelezővé vált a kommunikáció tanulása.* Az új tantárgy mindenekelőtt ahhoz kívánt – egyébként szinte minden gyakorlati előzmény nélkül – alapot teremteni, hogy a leendő rendőrtisztek kommunikációs készségeinek fejlesztése elkezdődhessen. A 30 órás, gyakorlati jeggyel záruló kurzus fejlődésének fontos állomása volt, amikor 2001-ben megjelent az első főiskolai kommunikációs jegyzet[5]. A maga idejében ez a mű hiánypótló volt, s mind a közvetítendő tananyagot, mind pedig annak módszertani feldolgozását illetően elismeréssel szóltak róla szakmai lektorai[6]. A jegyzetnek és a tantárgynak akkoriban a két legfontosabb célja az volt, hogy a kommunikációnak a rendvédelemben játszott kiemelkedő szerepét elfogadtassa a hallgatókkal, és a készségek fejlesztése iránti motivációjukat felkeltse. Mindezt a legalapvetőbb kommunikációs ismeretek közvetítése révén gondolta elérni, s ehhez rendelt szemléltető szövegeket, gyakorlatokat, feladatokat, amelyek aztán jórészt a számonkérést is szolgálták. A tankönyv máig is használatban van – tegyük hozzá: jobb híján. Miközben ugyanis egy sor körülmény mit sem változott (ezeket majd a 3. fejezetben részletezem), a tantárgy által közvetítendő „üzenet", a kommunikáció oktatásának lényege rengeteget. Ehhez azonban az írott tananyag még nem tudott „hozzáidomulni". Folyamatosan zajlanak azok a kutatások, más oktatási színtereken történő tapasztalatszerzések, amelyek ahhoz járulnak hozzá, hogy a kommunikációoktatás a főiskolán is egyre gyakorlatra orientáltabb, azaz minél inkább a rendészeti szakma speciális igényeire felkészítő jellegű legyen. Nyilvánvalóan ezekből a kutatásokból, tapasztalatokból születhetnek újabb és újabb tananyagok, amelyek azonban inkább már csak kiegészíthetik a kontaktórákon történteket. Más kellene, hogy legyen ugyanis az egész kommunikációoktatás jellege! Ettől azonban még mindig sajnálatosan messze vagyunk. Hogy mennyire és hogy pontosan mitől is, arról részletesen a tanulmány II. részében lesz szó. Itt csak néhány, a jelenlegi tanórák valódi tartalmát érintő körülményről számolok be.

Nehezíti a helyzetet, hogy a foglalkozások időbeli elosztása messze van az ideálistól, de még a minimálisan szükségestől is. Ez konkrétan azt jelenti, hogy míg – főleg a BA képzésben – a tananyag tréning-szerű foglalkozásokhoz van szabva (alkalmanként 6 óra), az órarendszerkesztésben ezt az elvet – egyébként mindezidáig rejtélyes okból – képtelenség következetesen és folyamatosan megvalósíttatni. Kivéve egy-egy oktatót, akinek ez, főleg személyes kapcsolatai révén, időről időre mégis sikerül. El lehet képzelni, hogy ez mennyire tesz jót az oktatásnak. Problémás a számonkérés is. Ez nyilvánvalóan valamilyen hallgatói teljesítményt feltételez. Mivel a kurzusokon törekszünk – ha mégoly szerény mértékben is, de – a hallgatók kommunikációs készségeinek fejlesztésére tenni a hangsúlyt, igencsak nehéz azt értékelni, hogy kinek milyen készségei vannak, vagy azokban mennyit fejlődik. Jobb híján tehát az írott tananyagot kérjük számon, többnyire zárthelyi dolgozat formájában, amire aztán a hallgató gyakorlati jegyet kap. Ez a jegy sokszor semmilyen mértékben nem tükrözi mindazt, ami a tanórákon valójában történik. Mivel ezzel a hallgatók is pontosan tisztában vannak, nem kifejezetten sarkallja őket a tanulásra. Az órai aktivitásra pedig kizárólag a tanár személyes kisugárzása által motiválhatóak vagy nem.

A levelező tagozaton még rosszabb a helyzet. A tantárgy kötelező oktatása csak a 2005/2006-os tanévben kezdődött. Az óraszám mindössze 8 óra, s az is előadások formájában telik el. Egy nagy tanteremben egyszerre mintegy 120-150 hallgató (vagy még több) van jelen. A számonkérés a létszám miatt egy viszonylag könnyű teszttel történik. Ennyi idő alatt a tanárnak gyakorlatilag egyetlen lehetősége marad: érdekes, figyelemfelkeltő előadást tartani

5 Molnár Katalin: Kommunikáció a rendvédelmi munkában. Rejtjel Kiadó, Bp., 2001., 142 p.

6 A két szakmai lektor: Buda Béla és Garamvölgyi László.

a kommunikáció és a rendészet legalapvetőbb összefüggéseiről. Alkalmasnak tűnő eszköz ehhez bizonyos mértékben a téma kritikai igényű megközelítése. Hatékonyságról, attól tartok, beszélni sincs értelme, legfeljebb csak nagyon szerény mértékben. Egyetlen visszajelzésként azt a tényt értékelhetjük, hogy ezeket az előadásokat követően, mégpedig többnyire már az első alkalom után, 5-10 érdeklődő hallgató mindig jelentkezik szakdolgozatot írni ebből a tantárgyból. Ők aztán lelkesen végigolvassák a szükséges szakirodalmat, szorgalmasan tanulnak, és szakdolgozatuk elkészítése közben sokat fejlődnek (elsősorban persze írásbeli) kommunikációs készségeikben. Kivétel nélkül mindannyian arról számolnak be a személyes konzultációk során és aztán főleg a sikeres védés után, hogy milyen sokat jelentett és segített nekik ez a tantárgy abban, hogy saját kommunikációjukban tudatosabbá válhattak, magasabb szinten tudják alkalmazni készségeiket. Ez azonban csak a hallgatók maximum 5-6 százalékáról mondható el. Azt hiszem, ez az arány még javításra szorulna…

1.2.2. A Rendőrtiszti Főiskola bűnmegelőzési szakirányú továbbképzési szakja

A Rendőrtiszti Főiskolán 2004-től napjainkig folyt a bűnmegelőzési szervezők 3 féléves képzése. A kezdetektől oktatnak kommunikációt is, mégpedig a tárgy eredeti, hivatalos címe szerint *marketing kommunikációt*. Amikor az erre illetékesek (vajon kik?) összeállították a szak képesítési követelményeit s köztük az oktatott tantárgyak listáját, akkor valamiért ezt a kurzust így határozták meg. Ám az induláskor – mivel a tantárgy oktatását a főiskola belső oktatóinak köréből akarták megoldani, ott pedig marketing kommunikációhoz értő kolléga nem volt – a tárgy neve maradt ugyan, de a tartalma módosult. (Jegyezzük meg: elég különös, bár a főiskola működésében egyáltalán nem egyedülálló „huszárvágás” ez…) A tantárgy végül inkább a bűnmegelőzési szakemberek számára szükséges speciális kommunikációs ismeretek közvetítését tűzte ki célul. A rendelkezésre álló 10 óra épp csak arra volt elegendő, hogy az adott témákat áttekintsük, a hallgatók további érdeklődését felkeltsük. A foglalkozások jellegét, vagyis hogy azok inkább előadás vagy szeminárium jellegűek, a jelenlévők létszáma határozza meg. Ez az utóbbi években 6 és 40 fő között mozgott.

Nem titkolt szándéka a kurzust vezető oktatónak, hogy a bűnmegelőzési munkához nélkülözhetetlen humán értékrendet közvetítse, illetve az ilyen értékeket megerősítse azokban, akikben eleve megvan. A bűnmegelőzési szakosok között szerencsére magas arányban vannak ilyenek. A valamilyen bűnmegelőzési, pedagógusi vagy szociális munkában szerzett gyakorlattal és az ezekhez tartozó attitűddel rendelkező kollégákról mindez elmondható. Néhányan közülük a kommunikációt választják szakdolgozatuk tárgyául, és mindig igen színvonalas munkát nyújtanak be. Az ő véleményük is azt erősíti, hogy ez a tantárgy nem szerepelt méltó helyen a tanulmányaik között.

A kurzushoz 2004-ben írott tananyag[7] is készült. A hallgatókat beszámolási kötelezettség terhelte, amelyet saját választásuknak megfelelően egy írásbeli vizsgadolgozat elkészítésével vagy szóban teljesíthettek.

1.2.3. A Rendőrtiszti Főiskola közbiztonsági és bűnügyi vezető szakirányú továbbképzési szakjai

Szintén 2004 óta működnek a Rendőrtiszti Főiskolán a közbiztonsági és bűnügyi vezető szakirányú továbbképzési szakok. A képzés 3 féléves, amelyben összesen 10 órás *kommunikációs kurzus* kapott helyet. A témakínálat az indulás évében írott jegyzetet követi[8].

---

7 Molnár Katalin: Kommunikáció a rendvédelmi szervek munkájában – különös tekintettel a bűnmegelőzésre. Rendőrtiszti Főiskola, Bp., 2004., 22 p.

8 Molnár Katalin: Kommunikációs ismeretek. Jegyzet a bűnügyi és közbiztonsági vezető továbbképzési szak részére. Rendőrtiszti Főiskola, Bp., 2004., 55.p.

A hallgatóknak a szóbeli kollokvium követelményeinek teljesítéséhez tehát rendelkezésre áll az ún. tananyag, ám az órák – persze itt is a résztvevők mindenkori létszámától függően, előadás vagy csoportmunka formájában – inkább a rendészeti vezetők speciális kommunikációs igényeire reflektálva zajlanak. Ilyen kérdések elsősorban a rendészeti vezetés-irányítás, az ehhez tartozó instrukcióadás, a beosztottak értékelésének, motiválásának kérdései, az ezeknek a hatékony működtetéséhez szükséges kommunikációs készségek és fejlesztési lehetőségeik. Hogy minél jobban illeszkedjen a képzés tartalma ahhoz, amire a mindenkor jelenlévőknek a leginkább szükségük van, az első találkozáskor – a hallgatók nem kis meglepetésére – általában egy rövid igényfelmérés is történik, amihez a témakínálat aztán nagyrészt igazodik. Ennek a hallgatók által később visszajelzett előnye, hogy olyan ismeretekhez jutnak, amelyeket hétköznapi munkájukban hasznukra fordíthatnak.

1.2.4. A Rendőrtiszti Főiskola és az ORFK Oktatási Igazgatóság kriminalisztikai szakértői szakirányú képzése

2008 februárjában indult a Rendőrtiszti Főiskola és az ORFK Oktatási Igazgatósága által közösen szervezett kriminalisztikai szakértői szakirányú képzés. A tanulmányok itt is 3 féléven át folynak, s ebben mindösszesen 4 óra jut az ún. *Szakértői retorika* c. tantárgyra, mégpedig – nyilván a résztevők kb. 40 fős létszámának megfelelően – nagytantermi előadások formájában.

Az első félév tapasztalatai alapján a következőket mondhatjuk. A kriminalisztikai szakértői képzésre nagyon különböző előképzettségű hallgatók jelentkeznek. A teljesség igénye nélkül: megtalálható köztük nyelvész, tanár, rendészeti szakember, gépészmérnök, fogorvos, művelődésszervező, jogász, védőnő, szociálpedagógus, bibliaoktató. Ez a tarka kép azt sugallhatja, mennyire nehéz valamilyen közös nevezőt találni, mármint ami a számukra 4 órában összefoglalható kommunikációs ismereteket jelenti. A kiindulópont tehát természetesen inkább az volt, hogy magának a szakértői munkának a kommunikációs követelményei felől közelítsük meg a témát. Ez alapvetően arra adott lehetőséget, hogy a bemutatás és a példálózás igényével a szakmai kommunikációhoz tartozó alapismeretekről, a szakértőkre váró tipikus kommunikációs helyzetekről, az azokban szükséges készségekről, azok fejlesztésének lehetőségeiről szóljon az előadó. A kurzus beszámolóval végződik, a minősítés alapja egy rövid írásos vizsgadolgozat. A szerény óraszám és az ennek megfelelő tematikai mélység az eddigi visszajelzések alapján meglehetősen kevésnek bizonyult, a hallgatók szívesen tanulták volna a tárgyat nagyobb óraszámban és gyakorlatiasabb jelleggel.

1.2.5. A Rendőrtiszti Főiskola MA képzése

A Rendőrtiszti Főiskola a 14/2006. (XII. 13.) OKM rendelet alapján 2008 őszétől elindította a rendészeti vezető mesterképzési egyetemi szakot, a meghirdetett keretlétszám egyelőre 30 fő. A 4 féléves képzés során az ún. *integrált társadalomtudományi képzés* keretében *Kommunikációs alaptréningen* is részt vesznek a hallgatók. Az egyelőre valószínűleg csak levelező tagozaton induló képzés[9] előkészítése még javában zajlik, ezért az oktatási elképzeléseket itt csak felvázolni lehet. Ám mivel 2007-ben az alaptréninghez elkészült és megjelent az írott tananyag[10] is, azt használom kiindulópontul.

A képesítési követelményekben felsorolásszerűen szerepelnek azok a kompetenciák, amelyek elsajátításához a kommunikációs tréning adhatja a legnagyobb segítséget. A

9 Hogy mikor indulhat nappali képzés is, azt ebben a pillanatban még találgatni sem érdemes. Ehhez a rendészeti szervek olyan mértékű szakmai és anyagi támogatása lenne szükséges, amely lehetővé tenné, hogy a mesterképzésre beiratkozók két éven keresztül a munka helyett tanulhassanak.

10 Molnár Katalin: Rendészeti kommunikáció vezetőknek. Rendőrtiszti Főiskola, Bp., 2007., 164 p.

mesterképzési szakon végzetteknek alkalmasaknak kell lenniük – többek között – a következőkre: információfeldolgozásra, a vezetői feladatok rendszerszemléletű kezelésére, probléma- és megoldáselemzésre, döntés-előkészítésre és döntéshozásra, konfliktushelyzetek kezelésére, eredményes tárgyalási technikák alkalmazására, együttműködésre.

A kommunikációs alaptréning a klasszikusnak nevezett tréningmódszerrel kíván dolgozni, amelynek célja a jelenlévőkből az együttlét idejére hatékony csoportot formálni. Közvetve pedig természetesen az is, hogy a csoportmunka révén megélt élmények beépüljenek a személyiségbe, s azokat a csoporttagok megőrizzék, és tovább vigyék saját életükbe, hétköznapjaikba és természetesen munkájukba. Ehhez különböző játékos, élményszerűen megélhető helyzetgyakorlatokon keresztül vezet az út. Az ún. általános csoportépítő gyakorlatokon túl a résztvevők elsősorban olyan feladatokat kapnak, amelyek a (leendő) rendészeti vezetői munkájukban szükséges kommunikációs kompetenciák kialakítását, fejlesztését célozzák meg. A foglalkozások szakmai jellege elsősorban a kapott feladatok, megoldandó problémahelyzetek tematikájában fejeződik ki. Vagyis mindvégig olyan kérdések mentén folyik a munka, amelyek közvetlenül a rendészeti vezetői munkához kapcsolódnak.

Az írott tananyag feltétlenül szükséges kiegészítője lesz a kommunikációs alaptréningnek, hiszen a levelező képzésben arra mindösszesen 10 óra jut. A tankönyv használatát azonban a szerző mindenképpen a tréning elvégzését követően javasolja. A tantárgyra kapott óraszám olyan nevetségesen alacsony, hogy már itt jeleznünk kell fenntartásunkat, mely szerint szinte megkérdőjeleződik az egész kommunikációs alaptréning értelme. Kíváncsian és ugyanakkor tehát félve várjuk a 2008 őszén induló képzés tapasztalatait.

2. ISKOLARENDSZEREN KÍVÜLI KÉPZÉSEK

2.1. A RENDŐRTISZTI FŐISKOLA RENDŐRSZERVEZŐ KÉPZÉSE

A Rendőrtiszti Főiskola ún. rendőrszervező képzése csak ebben a formájában új, maga a képzés tulajdonképpen már 1994 óta működik. Más kérdés, hogy a szakmán belül sohasem volt valami fényes presztízse, a szakmai zsargon egyszerűen csak „táltosképzőként” vagy még kritikusabban „gyors- és nyomozóként” emlegette. A lényege, hogy a civil felsőfokú végzettséggel már rendelkező rendészeti dolgozóknak (akár hivatásos, akár közalkalmazotti állományban lévőkről legyen is szó) rendészeti felsőfokú végzettséget adjon. Az így szerzett rendőrtiszti főiskolai diploma viszonylag rövid idő alatt nagy számú kollégának nyújt lehetőséget a tiszti beosztású hivatásos jogviszony elnyeréséhez. Itt és most nem elemzem a képzés egészének céljait, tartalmát, eredményességét, színvonalát stb., jóllehet volna mit mondani. S valószínűleg a jellemzés egybeesne sok, e képzési formán átesett kolléga véleményével. Arról sem beszélek, hogy mennyire degradálja ez a képzés a főiskolának akár a nappali, akár a levelezős alapképzésén szerzett diploma értékét. Legyen elég az immár negyedik szemeszter óta zajló képzésen belül a *Kommunikációs tréning c.* tantárgy „története”. Ebből egyébként szimbolikusan az egész képzésre nézve is kihallható a nem titkolt kritikai felhang.

A képzés jelenlegi formájában 2006-ban indult, s ezzel a tanévvel ebben a formájában véget is ér. Jelenleg zajlik az új képzési forma akkreditációja, amelynek részeként a kommunikáció oktatása még teljesen kialakulatlan. Eleinte 15 fős csoportokra osztva, összesen 26 órára tervezték a kommunikáció gyakorlati oktatását. Az ott kínált témákból, gyakorlatokból, feladatokból is látszik, hogy ezt a célt, ha szerény eredménnyel kecsegtetve is, de legalább értelmesen kitűzhették, hallgatók és tanár egyaránt. Ám már az első évfolyamra biskolázottak tömeges létszáma azonnal módosításra késztette a tanfolyam szervezőit, melynek lényege az volt, hogy – többek között – a kommunikáció óraszámát is drasztikusan – 10 órára – csökkentették. Ekkora óraszámban a még mindig 15 fős

csoportokban valamicskét meg lehetett valósítani az eredeti célkitűzésekből, azaz ennyi emberrel még lehetett gyakorlatias foglalkozásokat tartani. A második évfolyamban azonban már a kezdeti kb. 15 fős csoportlétszám nagyjából a duplájára emelkedett, miközben a 10 órás időtartam maradt. Nem volt más hátra, a kurzusok megtartására már csak előadás formájában volt mód. Amikor aztán a főiskola a 2008-as beiskolázás létszámaival szembesült, minden képzeletet felülmúlóan abszurd helyzet állt elő: Egy-egy évfolyamban mintegy 160 hallgató egy időben két külön tanteremben ülve hallgatta a kommunikációs előadásokat! Mindezt úgy, hogy a tanár nyilvánvalóan csak az egyik teremben lehetett jelen személyesen, a másik tanteremben ülők kénytelenek voltak beérni az előadás zárt láncú televízión közvetített adásával! Azt hiszem, nem túlzás azt mondani, hogy a mára kialakult helyzet olyan mértékben és módon degradálja – egyébként nemcsak – a kommunikációs tréninget, hanem az összes többi hasonlóan oktatott tárgyat is, hogy már-már megkérdőjelezhető az oktatás egészének értelme…

A kérdés ugyanis nagyon prózaian a következőképpen vetődik föl: Hogyan lehetséges az, hogy miközben a szakma ma már elvileg minden fórumon a rendészeti kommunikációs képzés (sőt, az egész szakmai képzés!) gyakorlati jellegét szorgalmazza – amihez egyébként az eredeti kommunikációs tematika a tréning jelleggel igyekezett végre alkalmazkodni –, aközben a valóságban ennek éppen az ellenkezője történik? Ez szinte a megcsúfolása a kommunikációs képzésnek.

2.2. A RENDÉSZETI ÉS BŰNMEGELŐZÉSI INTÉZET VEZETŐKÉPZÉSE

A Rendőrtiszti Főiskola szervezeti keretei között kezdett működni a Rendészeti Vezetőképző, Továbbképző és Kutatóintézetet, amely a Belügyminisztérium humán rendszerébe illeszthető kiválasztó, felkészítő, képző és adminisztrációs tevékenységet folytatott a rendészeti szervek körében. Azok a vezetői tréningek, amelyeket itt röviden összefoglalok, még ennek az intézetnek az égisze alatt indultak. Az intézet belső stratégiájának kidolgozásában Dános Valér, az intézet akkori (és jelenlegi) igazgatója, és Szakács Gábor, akkori igazgatóhelyettes munkássága kiemelkedő volt. Jóllehet az intézet neve ma már Rendészeti és Bűnmegelőzési Intézet, tevékenységi köre, filozófiája nem sokat változott. A képzés struktúrájában érdemi változás azonban, hogy 2007-ben akkreditálták a rendészeti vezetővé és rendészeti mestervezetővé képzéseket, mint moduláris, kompetencia alapú képzést. Mindkét képzési periódus összesen 6 hetes, melyből egy teljes hetet (5 napot) a *kommunikációs modul* tesz ki. Összesen 34 órában, 10-14 fős csoportokban folyik a munka. A jelenlegi vezetői tréningekről, illetve azok kommunikációs részéről a frissen rendelkezésre álló akkreditációs dokumentáció[11], egy 2004-ben készült részletes beszámoló és elemzés[12], illetve egy összefoglaló tanulmány[13] alapján adok röviden képet. „Az intézet álláspontja szerint a nagyobb kaliberű szervezeti problémákat csak a hétköznapi szemlélet, berögzült rossz szokások (kommunikáció, konfliktuskezelés, merevség) megváltoztatásán keresztül, azok után lehet megvalósítani."[14] Ennek leghatékonyabb módszereként a tréningmódszert alkalmazták-alkalmazzák.

A tréningek célja „azon empátiás és kommunikációs készségek, képességek fejlesztése, amelyek a rendvédelmi tevékenység során az állampolgárokkal való kapcsolattartásban,

11 Akkreditált Képzési Program, Rendészeti vezetővé képző és Rendészeti mestervezetővé képző. 2007. március, IRM Oktatási Főigazgatóság

12 Amberg Erzsébet–Molnár Katalin: Személyiségfejlesztő módszerek felhasználása a kommunikációban. Magyar Rendészet, 2004/4. szám, 133–47. o.

13 Dános Valér: Nincs modern rendészet modern rendészeti vezetés nélkül. Új utakon a magyar rendészeti vezetőképzés. Kézirat, 2008., 16 p.

14 Amberg Erzsébet–Molnár Katalin: Személyiségfejlesztő módszerek felhasználása a kommunikációban. Magyar Rendészet, 2004/4. szám, 139. o.

továbbá a rendvédelmi szervek személyközi kommunikációjában elengedhetetlenek."[15] A rendészeti vezetőképzés ezen belül a hatékony egyéni és csoportkommunikációt, az eredményes vezetői visszajelzést, a nyilvános kommunikációs alkalmakon való sikeres szereplés gyakorlását nevezi meg fő célként. A rendészeti mestervezetővé képzésben pedig a „a hallgatók önismereti, időgazdálkodási, kommunikációs technikáinak, valamint szervezeten kívüli kapcsolatainak fejlesztése" hangsúlyos.[16]

A tréningek tartalmát alapvetően a következők határozzák meg. „A szervezeti hatékonyság alapfeltétele, hogy a vezetőknek és a beosztottaknak megfelelő legyen a kommunikációs érzékenységük, amely segítségével el lehet érni, hogy fontosnak tartsák a szervezet céljait, és a szervezetben megtalálják a helyüket. Ha vezető és beosztott megfelelően kommunikál, következetességük bizalmat kelt, felelősségtudatuk és értékszemléletük mintát ad. Az őszinte kommunikációt a munkatársakból leginkább a beszélő felek kongruens viselkedése váltja ki. A megfelelő kommunikációs érzékenységgel rendelkezők jól kiismerik magukat interakciós partnereik motivációiban, és képesek a felmerülő kommunikációs zavarok kiküszöbölésére is. A tréning komplexen foglalkozik azzal is, hogy a munkatársak mennyire hatékonyan tudják megértetni önmagukat társas környezetükkel, illetve az állampolgárokkal való kapcsolattartásban, ami a bűnmegelőzési feladatokat is segíti. (…) A tréning olyan pozitív viselkedésmintákat kölcsönöz, mint a szolidaritás tanúsítása, feszültségoldás, javaslattétel, véleménynyilvánítás, információkérés, valamint felhívja a figyelmet az ezekkel ellentétes, elkerülendő reakciókra."[17]

A vezetővé képző mindösszesen hathetes időtartama alatt a legtöbb résztvevő nagyon megnyílik, és igen jó csoportlégkör szokott kialakulni. Ez nagyjából a második hét vége felé következik be. A elején nyilván az is gondot jelent, hogy sokan nem találkoztak még ilyen módszerekkel, és kicsit idegenkednek a tréningelemektől.

A rendészeti vezetővé és rendészeti mestervezetővé képző tanfolyamok mellett vannak olyan 3 napos tréningek is, melyek kimondottan csak kommunikációval foglalkoznak. Ezek is vezetőknek szólnak, de nem részei az integrált vezetővé képzésnek, vagyis bármikor lehet ezekre jelentkezni, és az igénynek megfelelően tartják meg őket.

A képzések hatékonyságáról a hathetes tréningek elején AC jellegű[18] bemeneti, a végén pedig kimeneti kompetenciamérés és elméleti teszt is szerepel. Az egyetlen probléma az, hogy a bemeneti AC rendszere még nem teljesen van szinkronban a kimeneti méréssel, de az intézet munkatársai jelenleg éppen azon dolgoznak, hogy 2008 szeptemberében már meglegyen az egység. Remélhetőleg akkor reálisabban lesz mérhető a különbség. Sőt, a bemeneti AC fényében lesz lehetőség az egyénre szabott fejlesztésre is.

2.3. A RENDÉSZETI SZAKKÖZÉPISKOLÁK ISKOLARENDSZEREN KÍVÜLI RENDŐR SZAKKÉPZÉSE

Az adyligeti rendészeti szakközépiskola 1 éves, illetve 2 éves iskolarendszeren kívüli rendőr szakképzést is indít, amelyben 10, illetve 16 tanintézeti órával szerepel a Társadalmi és kommunikációs ismeretek c. modul.

---

15 Amberg–Molnár i. m.: 139. o.

16 Akkreditált Képzési Program, Rendészeti vezetővé képző és Rendészeti mestervezetővé képző. 2007. március, IRM Oktatási Főigazgatóság

17 Amberg–Molnár i. m.: 139–40. o.

18 Az AC az angol Assessment Center (értékelő központ) kifejezés rövidítése. A módszer azon alapul, hogy az egyén viselkedését komplex szituációban vizsgálják, hogy reakcióit szélesebb körben tudják kiértékelni. „A gyakorlatok úgy vannak összeállítva, hogy az adott munkakörhöz szükséges kompetenciákat vizsgálja. Például (…) vezetői munkakör esetén döntési, idő-menedzsment feladatokra lehet számítani. A jelentkezőket több képzett megfigyelő értékeli, előre felállított szempontok szerint." Forrás: www.munka.org/ac; www.munkakonyv.hu/modules

3. TANFOLYAMI RENDSZERŰ KÉPZÉSEK

Különböző szintű (BM, ORFK főigazgatói stb.) rendeletek írják elő folyamatosan a szakmai továbbképzések, szaktanfolyamok rendjét. Újra hangsúlyozom, hogy az alábbi felsorolás valószínűleg nem teljes. Azokat a tanfolyami rendszerű képzéseket, pontosabban azok kommunikációs kurzusait sorolom fel itt és mutatom be, amelyekről közvetlen vagy közvetett ismeretekkel, tapasztalatokkal rendelkezem.

3.1. ÜGYELETESI ÉS ÜGYELETVEZETŐI SZAKTANFOLYAMOK

A 11/1997. (II. 18.) BM rendelet az ügyeletesi továbbképzések rendjéről, illetve a 16/2005. (XII. 29.) ORFK Közbiztonsági Főigazgatójának intézkedése: Az ügyeletes tiszt, ügyeletes tiszthelyettes tanfolyamokra történő berendelésről írja elő és szabályozza a képzést.

Az ORFK Rendészeti Szervek Kiképző Központja szervezésében 1998 novembere óta folyamatosan zajlik az ügyeletesek és ügyeletvezetők szaktanfolyami képzése. Az oktatói gárda is szinte változatlan. Ami változott, korszerűsödött, követve a jogszabályi és egyéb változásokat, az magától értetődően egyfelől a tematika. Az összesen 120 órás szaktanfolyam részeként az ügyeletesek (tiszthelyettesek) 10, az ügyeletvezetők (tisztek) pedig a tanfolyam 80 órájából szintén 10 órában tanulják *„A kommunikáció elmélete és gyakorlata”* c. tantárgyat. Egy 2006-ban készült tanulmány[19] alapos leírást ad mindarról, ami ezeken a kurzusokon történik, így a továbbiakban jórészt annak megállapításait idézem.

A kurzus meglehetősen sok és sokféle kommunikációs vagy azzal szorosan összefüggő jelenséggel foglalkozik. „Természetesen az egyes témakörök aránya, sorrendje, a hangsúlyok eltolódása mindig az adott csoporttól függ, mint ahogyan a feldolgozáshoz legalkalmasabbnak ítélt módszerek is változóak és változatosak. A csoportok kifejezetten magas létszáma miatt (20-25 fő!) a szemináriumszerűen folytatott megbeszélés, véleménycsere, vita dominál, kiegészítve tanári előadással, magyarázattal. Bizonyos témakörökhöz szemléltető eszközként filmeket, filmrészleteket, szemelvényeket, szétosztandó és elemzendő szövegeket, helyzetgyakorlatokat, feladatokat is van mód felhasználni. Az évek során a legkedveltebb és legnagyobb érdeklődésre számot tartó témák is körvonalazódtak. (…) Az egyik terület a speciálisan rendőri közegben, a hierarchikus felépítésű szervezetben zajló kommunikáció buktatóit, illetve az ilyen helyzetekben adódó konfliktusok okait, kezelési lehetőségeit kereső beszélgetések. Idetartozik mindenekelőtt az információáramlás és instrukcióadás gyakorlását is lehetővé tevő helyzetgyakorlatok köre, a vezető-beosztott közötti kommunikáció, valamint a beszédpartnerek eltérő valóságértelmezéséből és érdekeiből szükségszerűen adódó nézeteltérések feltárása. A konfliktusok kezelését lehetővé tevő kommunikációs módszerekkel való gyakorlati ismerkedés ugyancsak tetszést szokott aratni. A másik nagy kérdéskör a saját kommunikációs készségek feltérképezése, illetve azok fejlesztési lehetőségeinek, módszereinek számbavétele. A hallgatók nyitottak a számukra új kommunikációs ismeretek iránt is, de leginkább arra van szükség, hogy a változtatásra, önfejlesztésre irányuló motivációjukat felkeltsük.”[20]

A szervezők 2006-tól alkalmazzák a hallgatók által a(z egész) tanfolyam után kitöltött értékelő kérdőíveket. „A kérdőív sok kérdése közül sajnos egy sem vonatkozik közvetlenül az egyes tantárgyakra vagy konkrétan az oktatók személyére. Általános értékelést kérnek a tanfolyam színvonaláról, illetve a tanárok munkájáról összességében. A kérdőívnek tulajdonképpen egyetlen olyan kérdéssora van (hiányolt témakör; legérdekesebb téma, tantárgy; leghasznosabb téma, tantárgy), amelyikből kiderülhet, hogy a hallgatók hogyan vélekednek a kommunikációs ismeretekről. Számomra sajnos egyáltalán nem meglepő, hogy

19 Molnár Katalin: Kommunikáció a rendőrségi ügyeleten. Kézirat, 2006., 37 p.
20 Molnár K. i. m.: 28. o.

a kommunikáció tantárgyat alig-alig említik.[21] Ennek vélhetőleg elsősorban az az oka, hogy a kommunikáció még mindig nem élvezi azt a figyelmet, amelyet egyébként kétség kívül megérdemelne.

Hogy az ügyeletesi és ügyeletvezetői szaktanfolyamok kommunikációs kurzusain folyó munka miben és mennyiben tud hozzájárulni ahhoz, hogy a hallgatók kommunikációs készségei fejlődjenek, az nagyban függ a tanfolyamok infrastrukturális hátterétől is. Erre vonatkozó javaslataimat is összefoglaltam az idézett tanulmány 8. fejezetében.

3.2. FOGDAŐRI SZAKTANFOLYAMOK

A 11/1997. (II. 18.) sz. BM rendelet szabályozza a fogdaőrök szakmai továbbképzésének rendjét. A tanfolyamok jelenleg az ORFK Oktatási Igazgatósága szervezésében, annak dunakeszi objektumában zajlanak. Az összesen 120 órás szaktanfolyamon 10 óra időtartamban szerepel *„A Kommunikáció elmélete és gyakorlata”* c. tantárgy.[22]

A képzési program a következőképpen fogalmaz: „A kommunikációs tréning célja, hogy segítse a hallgatók empátiás készségének fejlődését. A kommunikáció különböző formáinak és szintjeinek áttekintése után a munkájuk során tudják majd kiválasztani a fogvatartottakkal való érintkezés mindenkor szükséges és megfelelő formáját, hogy lehetővé tegye a velük való hatékony bánásmódot, együttműködést.”[23]

A résztvevők mindenkori létszáma határozza meg a módszertani lehetőségeket. Ha van rá mód (azaz a résztvevők száma nem haladja meg a kb. 15 főt), akkor a foglalkozások gyakorlatias jelleggel zajlanak. Döntően itt a konkrét munkakörhöz, azaz a fogdaőri tevékenységhez szükséges kommunikációs készségek fejlesztésére volna szükség, ám talán már mondani sem kellene, hogy erre a rendelkezésre álló időben szinte semmilyen lehetőség nincs. Amire talán van: felhívni a figyelmet a közvetlen emberi kommunikáció különböző csatornáinak jelentőségére, a rendőr saját kommunikációs eszközkészletéért és az annak hiányosságaiból eredő konfliktushelyzetek kialakulásáért felvállalandó felelősségének fontosságára. A készségek magas szintű megléte, ezek fejlesztése mellett érvelni e körben leginkább azzal lehet, hogy minél jobb ezen a téren valaki, annál nagyobb e veszélyes munka ellátása során a személyes biztonsága. A legkevésbé pedig azzal, hogy még a fogdaőrök egyéni kommunikációján is sokban múlik a rendőrség külső megítélése. Pedig mennyire így van!

3.3. JÁRŐRÖK ÉS KÖRZETI MEGBÍZOTTAK TOVÁBBKÉPZÉSE, CSOPAK

A Csopaki Módszertani és Továbbképző Központban 2005 óta megújult formában folyik a rendőr járőrök és a körzeti megbízottak szakmai továbbképzése. Összes óraszámuk 72 óra, mely 10 napra oszlik el. Ennek részeként elkülönítve 2 órás *stresszkezelési és kommunikációs foglalkozás* is szerepel, de a kurzuson mindvégig jelen van a kommunikációs készségek fejlesztésének szándéka. Az elmúlt évek során e szándék nemcsak a külső, társadalmi elvárások, de – s ezt jó érzéssel mondhatjuk – az ott dolgozó oktató kollégák belső igénye nyomán egyre inkább felerősödött, és mára kézzel foghatóvá vált. Immár külön óraszámban is megjelenik, de fontosabb, hogy a szakmai tárgyakba beépítve a képzés egészén végigvonul az

---

21 A konkrét említések számszerűsítve a következők: A 48 db tiszthelyettesi válaszoló közül mindössze 2 fő jelölte legérdekesebb és leghasznosabb tárgyként is a kommunikációt. Ehhez talán még az is érdekes adalék, hogy ugyanők hiányolt témakörként a pszichológiát említették. Ugyanakkor a 26 tiszt hallgató közül 11-en tartották a legérdekesebbnek vagy a leghasznosabbnak a kommunikációs ismereteket. Hozzá kell tenni, hogy sokszor az intézkedés-módszertan, illetve a szakmai ismeretek tantárgyak mellett.

22 Gyakorlatilag hasonló tematikában csak kevesebb óraszámmal folynak a kísérőőri, illetve a futár szaktanfolyamok is, ott a kommunikációra 6 óra jut.

23 Az ORFK Oktatási Igazgatóság fogdaőri szaktanfolyami képzési programja, 2007. november, 4. o.

az attitűd, amely a magyar rendőrség megváltozott társadalmi szerepére érzékenyen reflektál. Ennek lényege, mint közismert, a szolgáltató típusú rendőrséggé válás, amelynek legfőbb letéteményesei éppen a közterületen szolgálatot ellátó járőrök és körzeti megbízottak. A szolgáltatói attitűd megjelenése pedig mindenekelőtt a rendőrök személyközi kommunikációjában mérhető le.

A szaktanfolyamok tíznaposak, mégpedig bentlakással. Ez nagyszerű alkalmat ad a résztvevőknek és az oktatóknak is arra, hogy személyesen is megismerkedjenek egymással, így a hangulat közvetlenebb, s ennek hatására a munka hatékonyabb lehet. A képzés kevéssé elméleti, sokkal inkább gyakorlati jellegű, ami elsősorban a különböző intézkedési helyzetek modellálásán keresztül valósul meg. Ehhez mind a személyi, mind pedig a tárgyi feltételek adottak – még annak ellenére is, hogy 2007 őszétől a csopaki központ is jelentősen csökkentett létszámmal kénytelen ellátni a feladatait. A rendőri gyakorlatot, a hétköznapokat is jól ismerő, módszertanilag is felkészült kollégák oktatnak. A középpontban az a pedagógiai alapelv áll, miszerint: a résztvevők a helyzetgyakorlatok során megtapasztalt személyes élményeiken, majd azok feldolgozásán, elemzésén keresztül juttathatók el a begyakorlottságnak egy olyan fokára, amely aztán az éles helyzetekben ezeket a tanult viselkedési formákat szinte automatikusan hívja elő. Ennek kitűnő módszere a tréning és ehhez tartozóan a Csopakon rendelkezésre álló, a szakmaiság magas mércéjének is eleget tevő modern technikai eszközpark. Ennek leglátványosabb része az ún. taktikai ház, amely egy előre berendezett, ám tetszőlegesen variálható intézkedési helyszín, ahol a szituációs gyakorlatok zajlanak. Mégpedig úgy, hogy azokat a több nézőpontot egyszerre megmutató beépített automata kamerák rögzítik. A felvételeken látható intézkedéseket a résztvevők együtt nézik meg és szakmailag értékelik, tudatosítva ezáltal mindazt, amit tettek vagy nem tettek a végrehajtás során. Természetesen a szakmaiság fogalmába értve azt is, ahogyan és amit kommunikálnak.

A csopaki kollégák tapasztalata és elmondása szerint a résztvevők saját hibáikból tanulnak a legtöbbet. A képzés legdöbbenetesebb pillanatai mindig azok, amelyekben ezek a hibák láthatóvá válnak, tudatosulnak. A legnehezebb persze a beidegződött rossz mintákat, megoldásmódokat (köztük például a rossz kommunikációs stílust, fordulatokat, mozdulatokat stb.) kijavítani, kicserélni. Éppen ebben látszik, hová lehetne még fejleszteni ezt az egyébként a mezőnyben, mint látjuk, így is a leggyakorlatiasabb képzést!

4. ALKALMI, IDŐSZAKOS KÉPZÉSEK, TANFOLYAMOK

Az alábbiakban olyan képzésekről lesz szó, amelyek megtartása csupán alkalmi vagy időszakos igények mentén merült föl.

4.1. GÉPJÁRMŰVEZETŐI OKTATÓI TANFOLYAM, BUDAPEST, VÁGÓHÍD UTCA

A Rendészeti Szervek Kiképző Központja szervezte 2006 januárjában és februárjában egy-egy alkalommal azt a tanfolyamot, amelyet volt alkalmam közvetlenül is megismerni. A jelen lévő 10-12 résztvevő kommunikációs és módszertani felkészítése volt a cél. Annak érdekében, hogy az oktatómunkájuk során esetlegesen előadódó konfliktushelyzeteket megelőzzék, vagy ha már kialakulnak, azokat értően, adekvátan kezeljék. A rendelkezésre álló összesen 6 órás foglalkozás során nagyon szerény mértékben lehetett csak eleget tenni ennek az egyébként nehéz feladatnak. Amit a tantermi körülmények és a szűkös időkeret megengedtek, azt megtették a résztvevők. Nyitottan és érdeklődéssel fogadták az oktató által röviden, rendszerezetten előadott elméleti hátteret és a néhány feladattal illusztrált gyakorlati tanácsokat.

4.2. SEBESSÉGMÉRŐ KÉSZÜLÉK KEZELŐI-OKTATÓI TANFOLYAM, DUNAKESZI

2007 januárjában egy héten át tartott az a foglalkozás, amelynek során az akkortájt rendszeresített sebességmérő készülékek[24] kezelését az azt később használó rendőröket oktató kollégákat képezték ki. Az ORFK Oktatási Igazgatóság által szervezett tanfolyam részben magának a készüléknek a kezelésére készítette fel a résztvevőket, részben pedig hogy módszertanilag is alkalmasak legyenek arra, hogy tudásukat tanfolyami keretek között aztán másoknak továbbadják. A kb. 20 fős résztvevői gárda érdeklődésétől kísérve zajlott a 2x2 órás *kommunikációs és módszertani felkészítő foglalkozás*, amely időkeretéből és jellegéből adódóan inkább nevezhető módszertani konzultációnak.

4.3. SCHENGENI FELKÉSZÍTŐ TANFOLYAM, DUNAKESZI

2007 áprilisában egy, az ORFK Oktatási Igazgatóság által szervezett háromnapos felkészítésen vettek részt azok a kollégák, akik e képzés elvégzését követően a Shengeni Információs Rendszerről (SIS) itt szerzett ismereteiket kellett, hogy továbbadják munkahelyeikre visszatérve a saját kollégáiknak. Ennek keretében mintegy 400 hallgató másfél-két órás előadást hallhatott arról, hogy milyen rejtelmei vannak *az oktatás hatékonyságát biztosító kommunikációnak*. Milyen a jó előadó, oktató; milyen eszközöket, módszertani fogásokat alkalmazhat annak érdekében, hogy felkeltse hallgatósága figyelmét, sőt, tanulásra motiválja őket. Az előadás végén lehetőség volt konzultációra is, hogy a hallgatók az őket érdeklő egyéni kérdéseikre is választ kaphassanak.

4.4. OKTATÓI MÓDSZERTANI FELKÉSZÍTŐ TRÉNINGEK, CSOPAK

A csopaki iskolában folyó járőri és körzeti megbízotti szaktanfolyami képzésről már szóltam. Itt egy pillanatra vissza kell térni az ott oktató kollégákra. Egy részük ugyanis az ottani állandó oktatói állomány tagja, más részük viszont rövidebb-hosszabb időre csupán vezényléssel tartózkodik Csopakon és kapcsolódik be a képzésbe. A vezénylés az egyetlen, azaz 10 napos képzési ciklustól akár a féléves időtartamig is terjedhet, és ráadásul nem önkéntes jelentkezés alapján dől el, ki és mennyi időre kerül oda. Ez két dolgot jelent, ami egyben nehezíti is az állandóan itt dolgozó és az ide vezényelt kollégák dolgát egyaránt. Az egyik a módszertani felkészületlenség, amivel egyik-másik ide vezényelt kolléga önhibáján kívül ugyan, de mégis csak jellemezhető. A másik pedig a nem önként vállalt feladattal szinte szükségszerűen együtt járó – legalábbis kezdeti – motiválatlanságuk. Nyilvánvalóan egyik sem kifejezetten kedvez a képzésnek, s ezt a csopaki oktatói közösség jó érzékkel felmérte. Éppen ebből adódott, hogy 2006 nyarán az ott dolgozó kollégákban megfogalmazódott az igény, hogy az ősztől induló képzésben részt vevő kollégákkal együtt egy kétnapos ún. *kommunikációs és módszertani felkészítő tréninget* kellene tartani. A dolognak külön érdekessége és értéke tehát, hogy ezt semmilyen központi előírás nem tette kötelezővé számukra!

Két dolgot kell még ezzel kapcsolatban kiemelni. Az egyik, hogy a felkészítő tréningnek módszertani és kommunikációs tartalma mellett volt egy egyáltalán nem mellékes üzenete, mégpedig a diszkriminációmentes rendőri intézkedési kultúra előmozdítása, terjesztése. Ez a „mellékzönge” a csopaki képzésben azóta is jól hallhatóan jelen van. S ez igazán örömteli! A másik az az önmagában is beszédes tény, hogy ez a felkészítő kurzus ugyanilyen indíttatásból, 2007 őszén – igaz, már csak egynapos időtartamban – a kollégák nagy érdeklődésére és örömére megismétlődött.

---

24 A Speedophot és Microspeed; Multanova, Speed Capture System és Ramer; Muvitas és FÁMA típus készülékekről van szó.

5. EGYÉB, EGYEDI/HELYI PÁLYÁZATOKBÓL MEGVALÓSULÓ KÉPZÉSEK

Ebben a fejezetben olyan egyedi, helyi kezdeményezésű, legtöbbnyire saját erőből vagy pályázati forrásokból megvalósuló képzéseket mutatok be, amelyek a maguk módján nagyban hozzájárultak a helyi közösségek és a rendőrség jobb együttműködéséhez. *Ezek a képzések kivétel nélkül az együttműködés minőségét javító kommunikációs technikák, készségek fejlesztését tűzték ki célul.* Két nagyvárosban, Pécsett és Szegeden lezajlott, illetve az ORFK által központilag szervezett, s így az egész ország D.A.D.A. rendőreinek továbbképzését lehetővé tévő tréningekről lesz szó.

5.1. A KÖZÖSSÉGI RENDŐRSÉGI PROJEKT FELKÉSZÍTŐ TRÉNINGJE, PÉCS

A pécsi rendőrkapitányság évek óta igen aktív a legkülönbözőbb egyedi, helyi képzések kezdeményezésében. Az alábbiakban négy ilyen projektjüket mutatom be.

Az első komoly eredmény a közösségi rendőrségi attitűd magyarországi kísérleti bevezetése volt, amelynek előkészületei 2004 elején kezdődtek. 2004 márciusában és áprilisában aztán két alkalommal, 2, illetve 3 napos *kommunikációs felkészítő tréningre* került sor, összesen mintegy 35 fő részvételével.

Az oktatási program elméleti és gyakorlati részből állt, s a projekt helyi kezdeményezőin (elsősorban a városi rendőrkapitányon[25]) kívül országosan ismert és elismert rendészeti szakemberekkel[26] is találkozhattak a résztvevők. A felkészítő tréningről alapos összefoglaló tanulmány[27] is napvilágot látott. A továbbiakban ebből idézek.

„A tréning alapvető célkitűzése a következő volt. A projektbe potenciálisan bevonható személyi állomány felsőbb vezetői (megyei és városi kapitány), középvezetői (alosztályvezetők, őrsparancsnokok) és végrehajtói részét (körzeti megbízottak, járőrök) két-, illetve háromnapos, tréningszerű összejövetel keretében egy asztalhoz ültetni, s elkezdeni egy közös beszélgetést, véleménycserét arról, mi is általában a közösségi rendőrségnek és konkrétan ennek a helyi közösségi rendőrségi projektnek a lényege, célja. Elgondolkodni közösen arról, hogy egyáltalán lehet-e és ha igen, hogyan megvalósítani városunkban egy ilyen programot.”[28]

„A felkészítő tréningen – mivel azt elsősorban problémaorientáltnak, kritikai hangvételűnek szántuk – óhatatlanul előtérbe kerültek azok a kérdések, amelyek a rendőri munkában a legtöbb nehézséget okozzák. Ezekkel a tréning jellegéből adódóan elsősorban mint kommunikációs problémákkal foglalkoztunk, megközelítésünk alapvető kiindulópontja mindig az *emberi tényező* volt. Valljuk, hogy *a rendőri munka hivatás*, s ennek egyik fő jellegzetessége, hogy a rendőr *emberekkel dolgozik.* Munkája ellátásában a döntő tényezők *az emberi kapcsolatok*. Ezek ismerete és a hozzájuk *megfelelően megválasztott kommunikációs megoldások* a sikeres munkavégzés legalapvetőbb feltételei. A következőkben bemutatott jelenségek ahhoz nyújtanak segítséget, hogy megteremthessük a sikeresebb, eredményesebb rendőri munka kommunikációs feltételeit.”[29] A tanulmány által bemutatott „jelenségek” természetesen egybeesnek a tréningen gyakoroltakkal. A foglalkozásokon csoportmunkában feladatok, szituációs gyakorlatok útján az információáramlás, a kommunikációs automatizmusok, szokások, az észlelés, a figyelem, az együttműködés elérése volt terítéken.

---

25 Cserép Attila r. ezredesről van szó.

26 Finszter Géza, Jármy Tibor és Molnár Katalin szerepeltek egy-egy előadással és tréninggel.

27 Cserép Attila–Molnár Katalin: Egy helyi közösségi rendőrségi projekt kezdeti lépései. Magyar Rendészet, 2005/2. szám, 99–119. o.

28 Cserép–Molnár i. m.: 101. o.

29 Cserép–Molnár i. m.: 106. o.

5.2. KÖZÖSSÉGI BIZTONSÁGKEZELÉSI TRÉNING, PÉCS

2004 decemberében szintén Pécsett indult útjára az ún. „Közösségi biztonságkezelés" c. oktatási projekt. Eddig összesen 6, egyenként 3 napos tréningen 230 résztvevő tanulhatott. A résztvevők között megtalálhatók ügyészek, bírók, önkormányzati dolgozók, rendőrök, polgárőrök, határőrök, büntetés-végrehajtási szakemberek, tanárok, iskolaigazgatók, a gyermekjóléti szakszolgálatok munkatársai, közterület-felügyelők – vagyis mindazok, akik a helyi közösség biztonságának megteremtésében felelősek.

Hogy mi is ez a program valójában, azt egy a projektet bemutató leírásból[30] idézve foglalom össze az alábbiakban. Az integrált biztonság ma még az érdekelt rendészeti, illetve önkormányzati felelős személyek körében sem elfogadott gyakorlat. Napjainkban még ez a kifejezés is üresnek, idegennek hat, ezért szinonim fogalomként használhatjuk a közösségi biztonságkezelés ugyancsak új keletű fogalmát. A koncepció meghonosítása érdekében egy tanfolyami képzés-sorozatot szerveztek, vonzó, kulturált környezetben, térítésmentes vagy önköltséges formában.

A képzési program abból indul ki, hogy az integrált biztonság olyan szemléletmód, amely keretbe foglalja a közbiztonság közösségi gondozását és a bűnmegelőzést. Tényként kezeli, hogy mindkettőnek megvannak az ismert elméleti és bevált gyakorlati elemei – melyeket a résztvevők ismernek, illetve részben maguk gyakorolnak –, következésképpen nem kell mindent az alapoknál kezdeni, és főleg nem azt bemutatni, hogy ki, mit csinál. Azt adottnak veszi, hogy minden állami, rendvédelmi, igazságszolgáltatási és önkormányzati szerv tudja a feladatát, és azt jól is végzi.

A program célja az integrált biztonság koncepciójának megismertetése és minél szélesebb körben való bevezetése, a résztvevők közbiztonsággal kapcsolatos felfogásának, mentalitásának megváltoztatása. A cél, hogy a jövőben ők legyenek az integrált biztonság szószólói, illetve szervezői. A szemléletváltás szüksége okán a képzés a közösségi biztonságkezeléshez tartozó kérdésköröket veszi végig, hogy a rögzült, merev határvonalakon, a formális együttműködéseken az érintettek túl tudjanak lépni, és valami mást, valami újat legyenek képesek alkotni, magasabb fordulaton.

Az integrált biztonságnak nincs kiérlelt, elfogadott szakirodalma, mint ahogy a közbiztonságnak sincs átfogó hazai joganyaga. A 115/2003. OGY. számú határozat az egyedüli és kiváló kapaszkodó, ezzel együtt nehézséget jelent az ismeretátadás megfelelő jogszabályi háttér és tansegédletek nélkül. A projektleírás emiatt nem tartalmaz irodalomjegyzéket. A tanfolyam nagymértékben hagyatkozik az előadók és a résztvevők kreativitására. Tananyagot remélhetően a későbbiekben lesz mód kiadni.

1. A képzés egy legalább 25-30 órás (optimálisan 4 napos) elméleti, módszertani és gyakorlati alkalmazást elősegítő tréning típusú tanfolyam. A program négy egymásra épülő modulból áll, melyek a fogalmaktól a partnerségi együttműködésen és *kommunikáción* át a szituációs bűnmegelőzési programokig egységes rendszert alkotnak. A program nem irányozza elő a közbiztonság és a bűnmegelőzés teljes palettájának ismeret alapú feldolgozását, csupán arra vállalkozik, hogy ezek alapelemeit a „community policing" filozófiáján keresztül mutassa be. Az egyes modulok előadásokból, prezentációkból, kommunikációs és feladatmegoldó tréningelemekből, valamint konzultációs foglalkozásokból épülnek fel. A képzés – tetszés szerint – lebonyolítható egy blokkban vagy havi 1-1 napos tréningek keretében.

A *kommunikációs ismeretek* „A közösségi biztonságkezelés metodológiája" c. programrészben kapott helyet. Itt a képzési idő 1+2 óra, a képzés formája előadás, illetve kommunikációs tréning. Az oktatás célja, hogy a résztvevők ismerjék és alkalmazzák a

30 Vö.: Cserép Attila: Képzési program a közösségi biztonságkezelésre. Ikt. Szám: 205-12/8/2004.ált., 2004. november 8., 14 p.

problémaorientált megközelítést, valamint a partnerségi összefogásra irányuló hatékony kommunikáció módszertanát. A tréningek mindig jó hangulatban, a résztvevők érdeklődését felkeltve zajlottak, sok további együttműködés előtt nyitották meg a lehetőséget.

5.3. OKTATÓI MÓDSZERTANI FELKÉSZÍTŐ TRÉNING, PÉCS

2006. március 21-én a Pécsi Rendőrkapitányságon egy egynapos módszertani tréningre került sor, melynek célja az volt, hogy a március 28-án kezdődő Intézkedéstaktikai tréningen oktató kollégákat felkészítse. Azért volt erre szükség, mert a képzés helyi kezdeményezői – persze elsősorban anyagi okokból – ragaszkodtak ahhoz, hogy a képzés egészét helyi erőkkel oldják meg. Ez konkrétan azt jelentette, hogy a városi kapitányság parancsnoki állománya tartotta a foglalkozásokat a saját állománya részére. Ez összesen mintegy 18 főt jelentett.

A mindössze egynapos felkészítő tréningen csupán 3x45 perc jutott arra, hogy a leendő oktatókat módszertanilag egy kicsit felkészítsék. A javarészt az oktatásban teljesen járatlan parancsnokok finoman szólva is kétségek közepette láttak neki a rájuk bízott feladatnak, de nemigen volt módjuk kitérni előle. Legfőképpen tehát motivációjukat kellett megteremteni vagy jobb esetben erősíteni, illetve olyan módszertani segítséget a kezükbe adni, ami viszonylag gyorsan alkalmassá teszi őket a foglalkozások megtartására. Sok kérdés megbeszélésére volt mód azon a napon, de sokra nem. Kaptak ugyan egy írásbeli emlékeztetőt, egy gazdag szakirodalmi listát, de arról, hogy abból mit és mennyit használtak, s hogy végül milyen sikeresen oldották meg a feladatot, nem láttam értékelést.

A 3 órás *kommunikációs módszertani felkészítésen* a csoportmunka módszertani alapjairól, a jó trénerség követelményeiről, a résztvevők motiválásáról, a közös munkába való bevonásuk praktikáiról tanultak, s ezeket gyakorolták.

5.4. INTÉZKEDÉSTAKTIKAI TRÉNING, PÉCS

2006. március 28-án indult a Pécsi Rendőrkapitányságon egy nagyszabású, addig egyedülálló projekt: a mintegy 160 tagú közlekedési és közrendvédelmi járőrállomány intézkedéstaktikai tréningje. A kapitányság belső erőkkel, saját vezetői állományát oktatóként alkalmazva valósította meg a tervet.

A 160 főt 8 csoportba osztották, s mindegyik csoportnak 5-5 alkalommal 1-1 napos, az előre megadott témaköröket feldolgozó foglalkozást szerveztek. Ez természetesen hatalmas munka volt: március 28. és október 24. között – leszámítva a csaknem két hónapos nyári szabadságolásokat – összesen 40 oktatási napról volt szó! Alkalmazkodni a résztvevők (hallgatók és oktatók) szolgálatbeosztásához, helyet, eszközöket biztosítani valóban komoly előkészületekkel járt. Hangsúlyozom: mindehhez nem volt külön pénzügyi keret. A kurzus tehát elkezdődött, s a nyári szünet után is haladt, mígnem aztán a 2006-os szeptember végi budapesti zavargások közbeszóltak. A Baranya megyei bevetési egység nagyrészt azokból állt, akiket a továbbképzés vagy hallgatóként vagy oktatóként érintett. De nemcsak ezért függesztették fel a tréninget, hanem azért is, mert az országos rendőr-főkapitány kiadott egy központi intézkedést, amelyben visszavonásig valamennyi rendőri továbbképzést szüneteltetni kellett. Jelenlegi információim szerint a tréning 2007 tavaszán folytatódott, ott, ahol abbamaradt, valahol a 6. csoport táján.

A pécsiek által összeállított tematika minden olyan tudnivalót lefed, ami a járőrök napi munkájában fontos. Kifejezetten jónak tartom a tananyagot. Amit kritikai megjegyzésként hozzá lehetne fűzni ehhez a nagyszerűnek tűnő programhoz, az az oktatás módszertani előkészítetlensége. Sok minden éppen ezért egyáltalán nem vagy nem úgy került be az oktatandó anyagba, ahogyan akkor történt volna, ha igazán jól elő lett volna készítve a kurzus. Az egyes témákhoz ugyanis szervesen kapcsolódnak bizonyos kommunikációs készségek.

Mivel azonban kifejezetten ezek fejlesztéséhez értő, azzal foglalkozó tréner nem szerepelt a foglalkozást tartók között, valószínűleg a tematikának éppen ez az amúgy legfontosabb része elsikkadt. Pedig fantasztikus esély lehetett volna arra, hogy ezen a fórumon is sok olyan készségük fejlődjön a járőröknek, amelyekre nagy szükség lenne munkájukban. Természetesen mindezt a témák jogi, szakmai megbeszélése, gyakorlása mellett, azzal egyenrangúan lehetett volna kezelni.

5.5. Kommunikációs és módszertani tréning D.A.D.A. és ELLEN-SZER oktatóknak, Siófok–Dobogókő

2007 januárjától májusig került sor a D.A.D.A. és ELLEN-SZER oktatóknak szervezett, összesen 6x6 órás *Kommunikációs és módszertani tréningre*. A képzést az ORFK a „Kábítószer-fogyasztás megelőzésével kapcsolatos feladatok" elnevezésű, minisztériumi pályázati forrásból finanszírozott projekt keretében bonyolította le. A projekt olyan bűnmegelőzésben dolgozó rendőrök szakmai továbbképzését célozta meg, akik napi munkájukban közvetlenül találkoznak a kábítószerkérdéssel. A képzés a bűnmegelőzés lehetőségeire, új módszereire koncentrálva a szakemberek szakmai és mentális felkészítését támogatta. Ennek részeként magától értetődő volt egy kommunikációs és módszertani modul közbeiktatása is.

A képzésben összesen közel 200 fő vett részt, ami azt jelenti, hogy az ország összes D.A.D.A. és Ellen-szer oktatójának csaknem a kétharmada. Ez létszámában és jelentőségében is igen tekintélyesnek mondható, s ha még azt is hozzávesszük, hogy a képzés tartalma is megújult, akkor igazán nincs ok a panaszra.

A mindössze 6 órás tréning első hallásra kevésnek tűnik, de a módszertani újításnak köszönhetően ez a hat óra mondhatni megsokszorozódott. Szinte mindvégig a résztvevők aktív munkájával zajlottak a foglalkozások. Lényeges üzenetei voltak a tréningnek az egymás iránti bizalom kiépítése és fenntartása, az egymásra való odafigyelés, az együttműködésre való törekvés. Ezek egyúttal a bűnmegelőzési szakemberek által az ő saját célközönségüknek közvetítendő üzenetek is. Úgy véltük, azáltal, hogy ezeket az értékeket a továbbképzés résztvevőiben élményszerűen is erősítjük, félig-meddig már ezek továbbadása is biztosítható. Az alaphangulatot és a munkastílust tehát mindvégig nagyon pozitív légkör határozta meg.

Az ország különböző részéből egybegyűlt D.A.D.A. és ELLEN-SZER oktatók nagy érdeklődéssel és örömmel fogadták azt a prezentációt, amely egy legtöbbjük számára teljesen ismeretlen, Szegeden megvalósított, immár harmadik éve sikerrel futó, egyre fejlődő projektet ismertetett. Arról a Médiatárról van szó, amelynek működéséről, illetve működésének nehézségeiről 2006-ban egy elemző tanulmány[31] is megjelent. Remek alkalom kínálkozott tehát ezen a tréningen arra, hogy a projektet végre azoknak a körében is megismertessék, és igenis: népszerűsítsék, akik a legtöbb hasznát vehetnék. A Médiatár ugyanis olyan bűnmegelőzési tárgyú kisfilmek gyűjteménye, amelyek a mai kornak megfelelően, a gyerekek számára is érthető képi és nyelvi eszközökkel segítik a bűnmegelőzési szakemberek oktatómunkáját. Iskolai vagy egyéb fórumokon történő vetítésük és elemzésük eddig kiaknázatlan forrás a bűnmegelőzési tevékenység hatásfokának növeléséhez. A tréning egyik ehhez kapcsolódó, csoportmunkában végrehajtott feladata annak megtervezése volt, hogy ezeket a kisfilmeket hogyan lehet a tanórákon feldolgozni. A résztvevők kifejezetten élvezték az alkotó munkát, az együtt gondolkodást.

Már magukon a foglalkozásokon egyértelműen megállapítható volt, hogy a bűnmegelőzésben dolgozó kollégák motiváltsága az átlagos rendőri munkát végzők között még mindig kimagasló. Ez kifejezetten jó érzéssel tölti el az embert, főleg, ha arra gondolunk, mennyire fontos a pozitív érzelmi azonosulással kifejezhető hitelesség ahhoz, hogy ezt a

31 Molnár Katalin–Sövényházy Edit: „Médiakincstár kiaknázatlanul". Magyar Rendészet 2006/2. szám, 171–87. o.

tevékenységet valaki igazán eredményesen végezhesse. Nemcsak az áldozatokkal, de a potenciális veszélyben lévőkkel, köztük is elsősorban a gyerekekkel, fiatalkorúakkal nap mint nap találkozó rendőrök körében van erre nagy szükség. Az egyik legfontosabb erejük talán éppen példamutató szerepükben rejlik.

A visszajelzések alapján elmondható, hogy a tréning tetszést aratott a résztvevők körében, s ez nem kis teljesítmény ahhoz képest, hogy az évek óta tartó továbbképzésekről azért nekik is megvoltak a maguk ilyen-olyan tapasztalataik és előítéleteik. Üdítőnek értékelték az új szakmai ismereteket, a módszertani frissítést és az előadók között az ismeretlen arcokkal együtt járó újfajta stílust is. A tréning jellegű foglalkozás a résztvevőknek az addigi hagyományosabb, a frontális előadásokra épülő oktatás helyett aktivitásra, együttműködésre, gondolkodásra és kreativitásra serkentő munkát kínált, aminek során szinte észrevétlenül sok új fogást, módszert elleshettek, megtanulhattak. Ezeket aztán a tanóráikon maguk is alkalmazhatják. Hiszen éppen ez volt a célja a tréningnek!

5.6. A KÖZTERÜLETI JOGSÉRTÉSEKKEL TALÁLKOZÓ RENDŐRÖK ÖNISMERETI ÉS KOMMUNIKÁCIÓS TRÉNINGJE, SZEGED

A Szegedi Rendőrkapitányság „Együtt Szegedért” című nagyszabású projektje keretében került sor arra az *Önismereti és kommunikációs felkészítő tréningre*, melyről az alábbiakban számolok be. A szóban forgó képzés az egész projekt „Közszolgálatban, azaz a lakosságbarát rendőrség” című fejezetében kapott helyet, s alcímében „A közterületen elkövetett jogsértésekkel találkozó rendészeti szakemberek képzése” szerepelt.

A képzésre 2007. november 5. és 2008. január 10. között került sor, összesen 10x2 napos tréningek formájában. A tréningek egyenként 8, másfél órás gyakorlati foglalkozást tartalmaztak. A kollégák javarészt a tiszthelyettesi állományból kerültek ki, és csak néhányan a tisztek közül. A csoportok – az egyetlen, nyilván szervezetlenségből adódóan csupán 3 főből álló csoport kivételével – minimum 7, maximum 16 főből álltak. Ez átlagosan kb. 12 főt jelentett csoportonként. Ebből kiszámítható, hogy összesen mintegy 120-130 fő fordult meg a tanfolyamon.

A képzés célját a pályázat készítői a következőkben határozták meg: „A rendészet különböző szakembereinek a közrend, közbiztonság, illetve a bűnmegelőzés terén folytatott, a projektben körvonalazott közös munkája nemcsak komoly szakmai felkészültséget, de mindenekelőtt magas fokú kommunikációs készségeket is igényel. Ez egyaránt szükséges az egymással folyó kölcsönös együttműködés minőségének, illetve az állampolgárokkal előforduló kommunikációs helyzetek megoldásának javításához. Kollégáink e készségeinek fejlesztése érdekében felkészítő tréningeket szervezünk. Ezeken először a rendőrség közterületen szolgálatot teljesítő állományát képezzük.”

A képzés tartalmilag igyekezett a szervezők elvárásainak eleget tenni. Egyfelől úgy, hogy – jóllehet csak a minimálisan szükséges mértékben – olyan elvi kommunikációs alapokat fektetett le, amelyek a szolgáltatói típusú rendőrség értékrendjét közvetítették. Ebből egy jottányit sem lehet engedni, még olykor kemény viták árán sem, amelyek szükségszerűen fordulnak elő civil tréner és hivatásos rendőrök találkozásakor. Nem volt ez másként itt sem. A gyakori viták ellenére azonban az is látszik, hogy az állománynak ma már egyre nagyobb része elfogadja, vallja, sőt alkalmazza, gyakorolja is ezt a fajta, a szolgáltatói attitűdhöz tartozó, az emberi alapértékeket tiszteletben tartó kommunikációt! De számuk még mindig nem elég.

Ez a tréning sokkal inkább gyakorlatias fogásokat, technikákat kínált, ezek elsajátítására ösztönzött. Olyan készségek meglétéről vagy éppen hiányáról adott – néha kíméletlenül őszinte – képet a résztvevőknek, amelyek által közterületen szolgálatot teljesítőként kiszámíthatóan kulturáltabbak, szakszerűbbek, magabiztosabbak lesznek, és ezáltal az

állampolgárokat együttműködésre késztetik. A gyakorlatok úgy épültek egymásra, ahogyan a személyközi kommunikáció során az egyes csatornák működnek: a külsőségektől, a megjelenéstől a nem verbális jelzéseken át egészen a megszólalásig jutottak a hallgatók, megfigyelve ugyanakkor ezek párhuzamosságát, komplexitását. A személyészlelést, a társas együttműködést, a kommunikáció értelem és érzelem által vezérelt elemeit egyaránt gyakorolhatták szöveg- és képelemzések, speciális készségfejlesztő játékok, gyakorlatok, feladatok útján.

A foglalkozások hangulata kifejezetten kellemesnek, jónak volt mondható, kivéve egy-két alkalmat, amikor néhány résztvevő a saját motiválatlanságát rendkívül negatív módon, rossz stílusban, így a csoport egészére kihatóan fejezte ki. Ez megnehezítette nemcsak a tréner, de a többi, egyébként együttműködő résztvevő dolgát is. A döntő többség (a résztvevőknek kb. 95 százaléka) azonban érdeklődő és nyitott volt, motivációjukat, ha eredetileg nem volt is, vagy a szolgálatban eltöltött évek során elveszítették, elő lehetett csalogatni, legalábbis a tréning idejére szóló közös munkára mindenképpen. Az örökös kétkedők-kötekedők jelenléte pedig megszokott jelenség minden tanulócsoportban.

Sajnos csak néhány résztvevő utólagos reflexióját volt mód megismerni, de ezek azt igazolják, hogy a tréning nem volt haszontalan. Azóta a képzésen egy csoportba sorsolt, addig egymás számára szinte ismeretlen kollégák nyitottabbak, érdeklődőbbek lettek. Ezáltal az együttműködést kívánó munkavégzésük is hatékonyabbá vált. Természetesen csodákat egy ilyen tréning sem tehet, vagyis azt várni, hogy annak elvégzése után a résztvevők egyik napról a másikra megváltoznak, és legalább a munkájukhoz szükséges kommunikációs készségeikben jelentős fejlődés megy végbe, nem lehet. De nem is ez a célja az ilyen képzéseknek. Legalábbis az ilyen időtartamú és mélységű tréningeknek biztosan nem. Ha „csak” annyit érnek el, hogy a kollégák kicsit kizökkenve a hétköznapokból, társaikat más oldalukról is megismerik, már megérte a befektetés. Ha ehhez a tréning kitűzött céljaként a résztvevők önismeretének a legcsekélyebb gyarapodása is társul, akkor elégedettek lehetnek képzők, hallgatók és megrendelők egyaránt. S mint általában a kommunikációs készségfejlesztő képzéseknek, ennek a tréningnek is a legfontosabb hozadéka az lehet, ha saját kommunikációs szokásainkat megfigyelve, megismerve azokat tudatossá tesszük, s motivációt kapunk ezek fejlesztésére. Ebben azonban már óriási szerepük és felelősségük van a mindenkori résztvevőknek. Egy mégoly igényes, színvonalas, jól kivitelezett tréning is csak annyit ér, amennyit az azon részt vevő hazavisz és belőle hasznosít.

Persze nagyon jó volna ehhez egy ösztönző munkahelyi környezet, hiszen itt mégiscsak szakmai továbbképzésről van szó. Pontosan ezért nem szabad elhallgatni a következőket sem, jóllehet nem adnak éppen pozitív végkicsengést a beszámolónak. A szegedi rendőrkapitányság állományának azon része, amely a tréningen részt vett, feltűnően motiválatlan, úgy is mondhatnánk, kiégett, munkájába belefásult. Ennek minden hatása érezhető, tapasztalható rajtuk – itt most kommunikációról lévén szó –, megnyilvánulásaikból, szavaikból, viselkedésükből ez süt. Üdítő kivételnek hatott az a néhány ember, aki ettől eltérő módon nyilvánult meg. És még csak az sem mérvadó ebben, hogy ki hány évet töltött el a testületben. Voltak ugyanis néhány hónapos, egy-két éves rendőrök, akik már most kedvetlenek, és voltak 20 éve szolgálatban állók, akiknek motivációjuk még mindig példa értékű. Valahol mélyebben kell tehát keresni a motiválatlanság okait. Nyilván lehetne egyfelől a személyiségben kutakodni, de erre az ilyen képzések nem valók. A sok szakmai beszélgetésből azonban – sajnos – elég egyértelműen kirajzolódik az a háttér, ami a motiválatlanság mögött másfelől erősen jelen van. Ez pedig a magyar rendőrség szervezeti kultúrája általában, s az adott szolgálati helyé, ez esetben a szegedi kapitányságé konkrétan. Valószínűsíthető, hogy az itt érvényesülő munkahelyi humán viszonyok, az emberi erőforrással való gazdálkodás rengeteg kívánnivalót hagy még maga után.

Ugyancsak az emberi viszonyok és főleg a bizalom megtépázásáról tanúskodik az a kép is, ami egy minden résztvevő által névtelenül megválaszolt körkérdésből rajzolódott ki. A tréning első foglalkozásán, még az ismerkedés, csoportnyitás előtt arra a kérdésre kért írásbeli választ a tréner, hogy mit várnak ettől a képzéstől a jelenlévők, illetve hogy milyen fenntartásaik vannak vele szemben. Döntő többségük semmit nem vár, ami inkább azt jelentette: semmi jót. Megszokták már, hogy a képzések felületesek, formálisak, színvonaltalanok és ezért értelmetlenek. Aki viszont vár még valamit, az gyakorlatilag leírta mindazt, amiért a tréning létrejött: azaz gyakorlati ötleteket, kommunikációs technikákat, amelyekkel a munka megkönnyíthető. A fenntartásaikat is őszintén leírták, köztük az unalmas, értelmetlen, elméleti képzés szerepelt leggyakrabban. Természetesen mindennek úgy volt értelme, hogy a kurzus végén – immár arccal is vállalva az elején leírt véleményeket –, mindenki elmondhatta, mit kapott ahhoz képest, amit várt/nem várt az elején, illetve milyen fenntartása maradt meg vagy múlt el. Ezek után nem volt meglepő, hogy az eleinte kétkedő, bizalmatlan, érdektelen hallgatók nagyobb része szerencsére pozitívan, kellemesen csalódott, s örömmel fejezte ki: nem távozik üres kézzel.

Az, hogy vezetőik szinte semmi konkrét előzetes információval nem látták el őket arról, hogy milyen képzésre kell jönniük, ott miről lesz szó és mi végre az egész, már nem is meglepő. Az információáramlás efféle hiányosságai szinte egyenesen következnek abból, amit fentebb az emberi viszonyokról írtam.

Anélkül, hogy itt e helyzetnek részletesebb jellemzésébe és főleg kritikájába bocsátkoznék, annyit azért meg kell jegyezni, hogy mindez nagyon elgondolkodtató. Mégpedig azokat – az elsősorban vezetőket – kellene, hogy elgondolkodtassa, akik az ilyen állapotokat leginkább generálják. Sajnos ez a jelenség nem egyedülálló a rendőrségnél, bár sok informális értesülés szerint ebben a megyében az átlagnál erősebben jellemző. Az előzőekben bemutatott pécsi projektek és az állomány ottani hangulata is azt igazolja: vannak, ám sajnos még mindig csak kivételesen, kevés számban ettől eltérő vidékek is. Lám, egy „ártatlan” képzés mennyi olyasmit is felszínre tud hozni, amit talán az elején nem is gondoltak volna, főleg nem a megrendelők.